

A decorative border with a repeating floral and leaf pattern in a light brown/gold color, framing the central text. The background is a textured, mottled brown color.

မင်္ဂလာသုတ်ပျို့

မိုးရွေးဆရာတော်ဘုရားကြီး

mgycce.com



ISBN9789997118028



MYS2

9 789997 118028

1,500.00KS

မင်္ဂလာသုတ်ပျို့၊ မုံရွေးဆရာတော်ဘုရားကြီး

စာမုက်နှာ ၉၂++ မုက်နှာ၊ ၁၂.၈ ခင်တီx ၁၈.၅ ခင်တီ

ထုတ်ဝေသူ - ဦးစန်းဦး၊ စိတ်ကူးချိုချိုစာပေ(၀၀၅၃၈)၊ ကျ ၁၆၄လမ်း၊ တာမွေ၊ ရန်ကင်း။

ပုံနှိပ်သူ - ဒေါ်ဝင်းမာ၊ စိတ်ကူးချိုချိုပုံနှိပ်တိုက်(၀၀၄၁၂)၊ ၁၁၇၉၊ မစိုးရိမ်လမ်း၊ ရန်ကင်း။

၂၀၁၉ ဇူလိုင်လ၊ ပြန်လည်ရိုက်နှိပ်ခြင်း၊ အုပ်ရေ ၅၀၀

၁၉၅၁ မဟာဝိဇ္ဇာစာစဉ်၏ တတိယအကြိမ်ပုံ

ရောင်းစျေး ၁၅၀၀ ကျပ်

email: skccph@gmail.com ; P.O.Box: 705

www.facebook.com/SKCCMyanmarbook

www.skccmyanmarbook.com

စိတ်ကူးချိုချိုစာအုပ်



မင်္ဂလာသုတ်ပျို့
မုံရွေးဆရာတော်ဘုရားကြီး

[ဆရာမာဃ၏ပျို့အဖြေပါဝင်သောမူ]

မြန်မာ့စာပေအဖွဲ့ချုပ် ၂၀၁၅

[ပုံရွေးဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ မင်္ဂလာသုတ်ပျို့နှင့်
ဆရာမာယ၏ မင်္ဂလာသုတ်ပျို့အဖြေ မှလွဲ၍
ကျန်သောအခန်းများကို ယခုသတ်ပုံအတိုင်း ပြင်ထားပါသည်။]

မုံရွေးဆရာတော် အတ္ထုပ္ပတ္တိ

နမောတဿ ယတောမဟိမတော ယဿတမောန။

ဖွားရာချက်မြုပ်။ ။ သလ္လာဝတီမြစ်၏ အရှေ့ဘက်မျက်နှာ တစ်ဂါဝုတ်လောက်၌ ၉၉ လုံးကုန်သော တောင်တို့ ပိတ်လွမ်းနေသော “ရတနာစုဝေး၊ ကျေးဇူးမွေးသား၊ မုံရွေး၊ မင်းရွေး၊ ချမ်းအေးသာစံ” ဟူ၍ ဥတိန္နပျို့ နိဂုံး၌ စပ်ဆိုတော်မူသည်နှင့်အညီ မုံရွေးရွာ (ဝါ) မင်းရွေးရွာကြီးဟု ရှိ၏။ ထိုမုံရွေးရွာနှင့်စပ်လျက် ကြေးမုံရွာ ဟု ရှိရာ ထိုကြေးမုံရွာတွင် ဖွားမြင်တော်မူ၏။ ထို့ကြောင့် ကုသပျို့နိဂုံး၌ “ရွှေကျောင်းရွှေသိမ်၊ ဓာတ်အိမ်စည်းခုံ၊ စုရုံးပုံသား၊ ကြေးမုံဟူသည်၊ အမည်ထင်စွာ၊ နိဂုံးရွာ၌” ဟု ဆရာတော်ဘုရားကြီးကိုယ်တော်တိုင် စပ်ဆိုဖော်ပြ တော်မူခဲ့၏။ မုံရွေး၊ ကြေးမုံ၊ နွားထိန်း၊ ဥသျှစ်ကုန်းတို့ကို မုံရွေးလေးရွာဟု ခေါ်ကုန်၏။ ရွာတည်စက မုံပင်ရွေးပင် တို့ ပေါများသောကြောင့် မုံရွေးဟုခေါ်ခြင်း ဖြစ်သည်။

မျိုးရိုးဇာစ်မြစ်။ ။ ဥတိန္နပျို့နိဂုံး၌ “ပြည်စိုးမဆိုင်၊ မပိုင်သူကြီး၊ ရိုးရာပြီးသည်၊ မြင်းစီးတို့သာ၊ စိုးကွပ်ရာ

သည်။ ။ ရပ်ရွာ ထုံးစံ - မော်ကွန်းတည်း” ဟူ၍လည်း
 ကောင်း၊ ကုသပျို့သစ်နိဂုံး၌ “သဒ္ဓါမညို၊ သူကြီးရိုးက၊
 ဘေးဘိုးဆင်းသက်၊ နွယ်ခဲ့ဆက်သား၊ ကြန်လက်စုံစွာ၊
 မထေရ်ငါကား” ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့်
 ပျို့စာတမ်း ကျမ်းဂန်နိဂုံးတို့၌ ဖော်ပြတော်မူခဲ့သည်နှင့်
 အညီ မြင်းစီး၊ မြင်းခေါင်း (သူကြီးရိုးဖြစ်သော အဘ-
 ဦးဇေယျ၊ အမိ - မမင်းလှတို့မှ ဖွားမြင်တော်မူ၏။ (တချို့
 အလိုအဖ - ဦးကြာဖြူ၊ အမိ - မငြိမ်းမြဟူ၏) ငယ်မည်
 မောင်အောင်မြ (တချို့အလို) မောင်နုတည်း။ ။

ဖွားသက္ကရာဇ်။ ။ ကုသပျို့သစ် နိဂုံး၌ “အဋ္ဌာ
 ဝိသ၊ သတသဟသံ၊ နှစ်မြတ်ဖုသျှ၊ အမည်ရ၏။ လ-
 ကားနယုန်၊ ရောင်ဟုန်လန်းလန်း၊ လေးရက်ဆန်းတွင်၊
 တည့်မွန်းလွန်မြောက်၊ ဆယ့်ခြောက် တစ်ပါး၊ တူကား-
 လင်မှန်း၊ စန်းကားမေဓုန်၊ ဂဠုန်ဆင်မြတ်၊ ရေနတ်တကွ၊
 ခွင် - ပြိဿတည့်၊ ကုမ္ဘ - အသူရိန်၊ မိန်နေ - သောကြာ
 မှတ်၊ ကာရကဋ် - ဇီဝါ၊ မကာရေ - ဘောမ၊ နက္ခတ်ရမူ
 သုဒ္ဓလေးလုံး၊ နှစ်ပတ်ဖုံးလျက်၊ သုံးဗိဇနာ၊ သံသာပဟိုရ်၊
 သုံးချက်ပိုတွင်၊ ကြည်ညိုမိခင်၊ ဖွားမြော်မြင်သည်။ ။
 လူတွင် မှတ်ရန် ထုံးတီးတည်း” ဟု ကိုယ်တော်တိုင်
 ဖော်ပြတော်မူခဲ့သည့် အတိုင်း သက္ကရာဇ် ၁၁၂၈ ခုနှစ်၊
 နယုန်လဆန်း ၄ ရက်၊ တနင်္ဂနွေနေ့ ဖွားမြင်၏ဟု
 အချုပ်မှတ်ထားလေ။ ။



ကုသပျို့အရ ဇာတာတော်ဖွဲ့ပုံ

၁၄၀ J		၆ ၈
၅	၁	၃
	လ	

ငယ်ဆရာတော်။ ။ မုံရွေးရွာ၏ အရှေ့ဘက် တစ်ကောသလောက်တွင် တည်ရှိသော ဇေတဝန်ကျောင်း တိုက်ပျော် ဆရာတော် “မဟာဝိစိတ္တာဘိရာမ ပဝရ သမ္မောဓိ” ထံတွင် ခြောက်နှစ်သားအရွယ်ကပင် စာပေ သင်ကြားတော်မူ၏။ တပည့်အများတွင် ထူးချွန်မည့်သူ တစ်ဦးဟုပင် ဖော်ထုတ်ချီးမြှောက်တော်မူ၏။ ထို့ကြောင့် “ထင်ရှား ပေါက်ပြ၊ များသိသဝယ်၊ ဖော်ပြချီးမြှောက်၊ လက်ချိုးကောက်၍၊ တစ်ယောက်သည်လူ၊ ဆိုထိုက်

သူတွင်၊ တစ်ပါးဝင်၏ ” ဟု ဥတိန္နုပျို့ နိဂုံး၌ စပ်ဆိုတော်
မူ၏။ အသက် ၁၅ နှစ်တွင်မှ ရှင်ပြုတော်မူ၏။ ဘွဲ့ကား
“အရိယာဝံသ” တည်း။

ကြီးဆရာတော်များ။ ။ အသက် ၂၀ တွင် ရဟန်း
ခံတော်မူပြီး နောက် အမရပူရ၊ ဆားလင်း၊ ဆတုံ၊ မုံရွာ
စသော မြို့ရွာနယ်ပယ် တို့၌ လှည့်လည်၍ ပညာရပ်များ
ကို သင်ကြားတော်မူ၏။ လောကီ၊ လောကုတ္တရာ ပညာ
စွယ်စုံ၊ ထေရ်မုပါမောက် တစ်ခေါ်လောက်အောင် တတ်
မြောက်ကျွမ်းကျင်တော်မူ၏။

ပညာစွမ်းရည်။ ။ ၁၅ နှစ်မရောက်သေးမီ လူ
အဖြစ်ကပင် မည်မျှတတ်ကျွမ်းလေ့လာပြီးသည်ကို
ဥတိန္နုပျို့နိဂုံး၌-

“ကျွမ်းကျွမ်းကျင်ကျင်၊ ပုံပြင်နည်းနာ၊ အဋ္ဌာ
ရသ၊ လူ့ကိစ္စကို၊ ရွရွနုတ်လျှာ၊ မှတ်လေ့လာ၍၊
ပဉ္စာဒသ၊ ဝဿသံပစ်၊ သက်ဆစ်နုနယ်၊
အရွယ်ရောက်ခါ၊ သာသနာပွဲပြင်၊ ရဲဆေး
တင်၍၊ ဝင်ကတည်းက၊ သိပ္ပဝိဇ္ဇာ၊ “လူ”
ဖွယ်ရာဟု၊ လင်္ကာဆောင်းပါး၊ လူးတားဝတ္ထု၊
ရတုရကန်၊ အဲအန်သာချင်း၊ ရဲတင်းပိုဒ်စုံ၊
သတ်ပုံတေးတျာ၊ ဖတ်စာ ဧချင်း၊ စောင်းငြင်း
မှုတ်ရိုး၊ အတီးမျိုးနှင့်၊ ဘွဲ့ကြိုးတေးခံ၊ ရာဇ
သဆုံးဖြတ်၊ ဓမ္မသတ်ကောက်တမ်း၊ ထုံးငြမ်း
ခွဲစု၊ မနုသံပိုင်း၊ သမိုင်းမော်ကွန်း၊ နိဒါန်းပုံပြင်

(င)

ရာဇဝင်နှင့်၊ ဗေဒင်တိတ္ထံ၊ မှာတော်ပုံက၊
 သကဋ်နှင့်၊ သေနင်္ဂစာ၊ ဝိဇ္ဇာမယ၊ ရာဇမတ္တန်၊
 ဆင်ကြန်မြင်းကြန်၊ မှတ်ရန် များစွာ၊ ရှာရှာ
 ဖွေဖွေ၊ စာပေယဉ်နု၊ စပ်ဆိုမှုကို၊ ဂရုမထူ
 မကူမမ၊ လုံ့လမကြိုး၊ မနှိုးမဆော်၊ မပျော်
 မမွေ့၊ မလေ့မကျက်၊ မရွက်မဆောင်၊ ရှောင်
 ရှောင်ရှားရှား၊ မှတ်သားမဲ့ထွေ ရှင်းရှင်းဖြေမှ၊
 မေ့လေစေတော့၊ လျော့ကြီးလျော့လျက်၊
 ရှင်ဇော (တော်) အာဆော်၊ ဗျာဒိတ်တော်ကို၊
 သူတော်တို့နည်း၊ ကပ်ဆည်းမှီတွဲ၊ စာပွဲ
 သဘင်၊ နေ့ညဝင်၍”

စသည်ဖြင့် ပညာရပ်များ ပြောင်း၍ သင်ကြောင်းတို့ကိုပါ
 စပ်ဆို ဖော်ပြတော်မူ၏။ ကြီးမှ ပညာစွမ်းရည်တို့ကား
 အံ့ဖွယ်ကောင်းအောင် လွန်စွာ များပြားသည်ကို တွေ့ရ
 ပေ၏။ သမန္တစက္ခုဒီပနီကျမ်းကြီး တစ်ကျမ်းဖြင့်ပင်
 များစွာ ထင်ရှား၏။

အခါတစ်ပါး၌ မောင်ရွန်းဆိုသူက မုံရွေးရွာ၏
 တောင်ဘက် ရပ်နေ ကျောင်းဒကာ ဦးဖြေထံသို့ “ယ၊
 မှောက်လျက် - ရှေးဦး၊ ထ၊ ထူးကို ထောင်သည်၊ မွန်း
 ရှောင်က စကား၊ ကြားလိုက်သည် မောင်ဖြေ၊ တောင်
 ရပ်နေ” အစချီပြီးလျှင် ပေါက်ကရ အမေးကလေး တစ်ခု
 ကို မေးလိုက်လေ၏။ ထိုအခါ ဦးဖြေကလည်း မဖြေနိုင်
 သောကြောင့် မုံရွေးဆရာတော်သို့ တစ်ဆင့် မေးမြန်းပြန်

ရာဆရာတော်ကလည်း မဖြေနိုင်ဘဲရှိသောကြောင့် လက်
လျှော့ကြောင်းကို ပြန်လည်ရေးသားတော်မူသော မေတ္တာ
စာသည်ပင် တစ်သက်လုံး မှတ်ထိုက်သော စာပိုဒ် ငယ်
များဖြင့် ပြည့်နှက်၍ နေလေ၏။ မည်မျှပြည့်ဝသည်ကို
ဤမေတ္တာစာကလေးကပင် အကြောင်းအလျောက်
သက်သေပြနေသကဲ့သို့ ရှိပေ၏။

ရေးသားသည့် ကျမ်းဂန်စာပေများ။ ။ ထို
ဆရာတော်ဘုရားကြီး ရေးသားတော်မူသည့် စာပေ
ကျမ်းဂန်တို့ကား အတော်ကလေးများပေရာ ထိုကျမ်း
အချို့တို့ကို ကုသပျို့နိဂုံး၌-

- (၁) ရှင်ပြုခါလည်း၊ ညဝါတစ်လှည့်၊
- နေ့ဝါဖြည့်လျက်၊ အားသည့်ကာလ၊ ကြိုး
- ကြားမျှတွင်၊ အာဒါသမုခ်၊ ဇာတ်ကထုတ်
- လျက်၊ လောကုတ်လောကီ၊ စုံစီစေလို၊ စာဆို
- သည့်နောက်၊ (၂) ရဟန်းရောက်လျှင်၊ နောက်
- လည်း ထပ်ခါ၊ ပဉ္စာဝုဓ။ ။ (၃) နာရဒနှင့်၊
- (၄) သီလဝရာဇာ၊ (၅) အာကာသသျှတ်။
- (၆) မျိုးမြတ်နာဂိန် စောင်းနှင့် ချိန်သည်၊
- ဥဒိန်မင်းမြတ်၊ အတ္ထုပ္ပတ်က။ (၇) ပြာသာဒ်
- ကျောင်းဘွဲ့။ (၈) ပြစ်မဲ့ဆိုရာ၊ နာနာဆန္ဒ၊
- ဇာတကပျို့။ (၉) မေးဖို့ဖြေရာ၊ ပုစ္ဆာဝိသစ်၊
- အနှစ်ကဲဝှန်၊ သမန္တစက္ခု ဒီပနီ။ (၁၀) လော
- ကီမွေ့နှောက်၊ စာပေါက် စာပြ ဟူသမျှကို၊

(၈)

အများစီးပွား၊ များကြစေလို၊ ကုံးဆိုသည့်
နောက်၊ လ။ (၁၁) ကုသမင်းဇာတ်၊ ပျို့
ထူးမြတ်-

စသည်ဖြင့် စပ်ဆိုရေးသားတော်မူသတည်း။ ဤမှ
တစ်ပါး ရာဇောဝါဒ မေတ္တာစာ၊ ရာဇဝင်၊ စသည်ဖြင့်
များစွာ ရှိကုန်သေး၏။ ထိုစာ အပေါင်းတို့တွင် ဤ
မင်္ဂလသုတ်ပျို့သည်လည်း တစ်ကျမ်းတစ်ဖွဲ့ ဖြစ်လေ
တော့သည်။



mgyc.com

mgyc.com

မင်္ဂလာသုတ်ပျို့ကို ဝေဖန်ချက်

ပျို့ဟူသော ဝေါဟာရ

“ပျို့” ဟူသော ဝေါဟာရသည် နုပျိုခြင်း၊ ပျို့အန်ခြင်း၊ ပြည့်စုံကောင်းမွန်ခြင်း၊ ထွန်းပခြင်း၊ နှစ်သက်ကြည်လင်ခြင်း စသော အနက်တို့တွင်၊ ဤ၌ ကြည်လင်နှစ်သက်စေခြင်းအနက်၌ ဖြစ်၏။ ဖတ်ရှုကြားနာသူတို့၏ စိတ်နှလုံးကို ကြည်လင်နှစ်သက်စေတတ်သော ကဗျာစာမျိုးဟု ဆိုလိုသည်။ ထို့ကြောင့် ပါဠိ “ပိန” သဒ္ဒါမှ “ပို့”၊ “ပို့” မှ “ပျို့” ဖြစ်လာသည်ဟု ကြံဆကြကုန်၏။ ပိနကို မနံပိနေတိတိပျို့ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုကုန်၏။ စိတ်နှလုံး ကို နှစ်သက်စေ တတ်သောကြောင့် ပျို့မည်၏ဟူလို။ ။

ပျို့ရေးလေ့ရှိသော အကြောင်းအရာ
ပျို့သည် လင်္ကာသွား ကဗျာမျိုး၌ အပါအဝင်ဖြစ်

သည့်ပြင် အသွားချင်း (စပ်ပုံချင်း) လည်း တူ၏။ သို့သော်
 လင်္ကာဖြင့် ကြီးကျယ်ခမ်းနားသော အကြောင်းအရာ
 များကိုသာမက အတိုချုပ် သေးငယ်သော အကြောင်းအရာ
 များကိုလည်း စပ်ဆိုလေ့ပြုသေး၏။ ပျို့ဟူသောအမည်
 ဖြင့်ကား အဖြစ်အပျက် (အတ္ထုပ္ပတ္တိ) မျိုးကိုဖြစ်စေ၊
 ပညာရပ်တစ်မျိုးမျိုးကိုဖြစ်စေ၊ ရှည်လျားစွာ စပ်ဆိုလေ့
 ရှိ၏။ ဤမျှသာ ကွဲပြား၏။

အင်းဝခေတ်ပျို့များ

မြန်မာကဗျာ ပျို့စာပေများစွာတို့တွင် အင်းဝ
 ခေတ်၌ ကန်တော်မင်းကျောင်းဆရာတော် ရှင်ရဋ္ဌသာရ၊
 ရှင်သီလဝံသ စသော ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်တို့ ရေးသားခဲ့သည့်
 လောကသာရပျို့၊ ကိုးခန်းပျို့၊ ပါရမီခန်းပျို့ စသည်တို့ကို
 ယခုအခါ အဦးဆုံး ပျို့များအနေဖြင့် တွေ့မြင်ကြရကုန်၏။
 ထိုထက်စောသော ပျို့များကိုကား မတွေ့ရသေးပေ။
 ပေါ်ဖူးသော်လည်း ပျောက်ပျက်၍ဖြစ်စေ သို့မဟုတ်
 လုံးဝမပေါ်ဖူးသေးသောကြောင့်ဖြစ်စေ မတွေ့ရခြင်း
 ဖြစ်လိမ့်မည်ဟု နှစ်မျိုးနှစ်စား ယူဆနိုင်ကုန်၏။ ။

ထိုတွင် အင်းဝခေတ်ပေါ် ပျို့များကို နောက်နောင်
 ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် များစွာ အမှီပြုကြရသည်သာမက ထို
 အင်းဝခေတ်ပေါ် အဟောင်း ဆုံးပျို့များကို လွှမ်းမိုးနိုင်
 သည့် နောက်ပေါ်ပျို့များကိုလည်း ယနေ့တိုင် မတွေ့
 မြင်ရသေးပေ။

ကုန်းဘောင်ခေတ်ပျို့များ

ကုန်းဘောင်ခေတ်၌လည်း ပျို့များကို ရေးသား
 လေ့ရှိပေ၏။ သို့သော် ထိုပျို့များသည် တစ်မျိုးတစ်မည်
 ထူးခြားကြသော်လည်း အင်းဝခေတ်ပျို့များကို မလွမ်း
 မိုးနိုင်ကြကုန်။ ကဗျာမျက်စိဖြင့် ကြည့်လျှင် အင်းဝ
 ခေတ်ပျို့များက ယနေ့တိုင် ပျို့လောကတွင် လွမ်းမိုး
 လျက် ရှိနေသေးသည်ကို တွေ့ရပေ၏။ (ထိုသဘော
 များ ပေါ်လာအောင် ဤ၌ အကျယ်တဝင့် မဝေဖန်သာပေ)

ဘကြီးတော်လက်ထက်

ကုန်းဘောင်ခေတ် ဘကြီးတော်ဘုရား [၁၁၈၁ -
 ၉၉]လက်ထက်တော်၌ ရဟန်းပညာရှိ၊ လူပညာရှိအများ
 ထွက်ပေါ်ခဲ့ပေ၏။ ထိုတွင် ယခု မုံရွေးဆရာတော်ဘုရား
 သည်လည်း ထင်ရှားကျော်စောသော ရဟန်းပညာရှိ
 အပေါင်းတို့တွင် တစ်ပါးအပါအဝင် ဖြစ်တော်မူ၏။

မုံရွေးဆရာတော်ဘုရားသည် မှန်နန်းရာဇဝင်တော်
 ကြီးကို ရေးသားသောအဖွဲ့၌ ပါဝင်တော်မူခဲ့ပေ၏။
 ထိုဆရာတော်ကြီး၏ ဗဟုသုတရေဖြစ်တော်မူပုံကို
 သမန္တစက္ခုဒီပနီကျမ်းကြီး တစ်ကျမ်းကပင် များစွာ
 သက်သေခံလျက် ရှိပေ၏။ သမန္တစက္ခုဒီပနီကျမ်းကြီး
 သည် ထိုဆရာတော် ရေးသားသမျှ စာပေတို့တွင် အထင်
 အရှားဆုံး၊ အကျော်စောဆုံး စာပေတစ်ရပ်အဖြစ် ယနေ့
 တိုင် တည်ရှိနေပေ၏။ ရာဇောဝါဒ စသည်တို့သည်လည်း

ထင်ရှားပါ၏။ သို့သော် သမန္တစက္ခုဒီပနီလောက်
မထင်ရှားသေးပေ။

မုံရွေးဆရာတော်၏ ပျို့များ

ထိုဆရာတော်စီရင်သည့် ပျို့များသည် ဗဟု
သုတများစွာ တို့ဖြင့် ကြည့်လျှင် ယခုခေတ်၌ မဃဒေဝ
လင်္ကာသည် မဟာသုတကာရီ (အကြားအမြင်များစွာကို
ပြုနိုင်သောကျမ်း) ဟူသော အမည်ကို ခံယူထိုက်သကဲ့သို့
ထိုအခါက ဗဟုသုတပျို့ကျမ်းကြီးများသဖွယ် ဖြစ်ကုန်
၏။ တစ်နည်းအားဖြင့် ထိုဆရာတော်၏ ပျို့များသည်
(ကဗျာအရသာ) တည်းဟူသော ဟင်းအိုး၌ (ဗဟုသုတ
အရသာ) တည်းဟူသော ဆားတို့ကို များစွာ ထည့်သွင်း
စပ်ဆိုလေ့ပြုတော်မူ သည်ကို တွေ့ရ၏။ တတ်ကြပါစေ၊
မှတ်ကြပါစေဟူသော ဆရာတော်ကြီး၏ မေတ္တာ၊ ကရုဏာ
အရိပ်အယောင်များပင် ဖြစ်ပေရာ၏။

တစ်နည်းအားဖြင့် ဆရာတော်၏ စာများသည်
ဒုတိယ နဝဒေး၏ စာများလောက် ကာရန်အသတ်အစပ်
ပြေပြစ်မှု၊ စကားလုံးပြောင်မှု၊ စိတ်ကူးစိတ်သန်း ဆန်း
ကြယ်ကွန်ညွန့်မှု၊ စိတ်နှလုံးကို ထိခိုက်စေမှု စသော
ကဗျာအရသာများ မပေါ်လှပေ။ ဗဟုသုတကား ဒုတိယ
နဝဒေးထက် သာကောင်းသာပေလိမ့်မည်။ ထိုကြောင့်
ထိုဆရာတော်၏ စာများကိုကြည့်လျှင် ပျို့အရသာထက်
ဗဟုသုတ အရသာကို ပိုမိုခံစားရပေ၏။ သိသာအောင်

ဥပမာပြုရလျှင် ဆရာတော်၏ ပျို့များသည် လှပသော အမျိုးသမီးရုပ်ကို ရေးသားရာ၌ အဖိုးတန်ရတနာများကို အဆမတန် တပ်ဆင်ထားသကဲ့သို့ ရှိပေ၏။

မင်္ဂလာသုတ်ပျို့

ယခု မင်္ဂလာသုတ်ပျို့၌ကား ကလေးသူငယ်များနှင့် လူပြိန်းများအဖို့ ရည်ရွယ်ဟန်တူသည့်အတိုင်း ရှိထားသော ဗဟုသုတများကို အချက်အလက်များစွာတို့၌ သွန်ချတော်မမူမိစေရန် နိဂုံးကို ထည့်ပါမှ ၁၆ ပိုဒ်နှင့် အပြီးဖြစ်အောင် များစွာချုပ်တည်း၍ ရေးသားတော်မူ ရဟန်ရှိ၏။ ။

ဤပျို့၌ (၁) ဆရာတော်၏ ဗဟုသုတများကို မသိမသာသာလျှင် ထည့်သွင်းစပ်ဆိုတော်မူထားသော သဘောများကိုလည်းကောင်း၊ (၂) အလွန်အားစိုက်ရေး သားတော်မူဟန်မရှိသော သဘောများကိုလည်းကောင်း တွေ့ရပေ၏။ ထိုနှစ်ချက်တို့တွင်-

၁ - အချက်နှင့်ပတ်သက်၍

ကျမ်းဂန်များ၌ မြင်းမိုရ်တောင်ကြီးသည် (၁) အရှေ့ဘက်၌ ငွေရောင်၊ (၂) အနောက်ဘက်၌ ဖန်ရောင်၊ (၃) တောင်ဘက်၌ မြရောင်၊ (၄) မြောက်ဘက်၌ ရွှေရောင် လွမ်းလျက်ရှိပုံများကို ဖော်ပြကုန်၏။ ထိုသဘောများကို လည်း ပါစေလို၏။ သိကြားမင်းသည် မြင်းမိုရ်တောင်မင်း ၏ အရှင်ဖြစ်ကြောင်းများကိုလည်း ထိုသဘောများနှင့်

“ဟပ်” မိစေလိုတော်မူဟန်ရှိ၏။ ထိုအကြောင်းအရာများကို အကျယ်တဝင့်အားဖြင့် တိုက်ရိုက်စပ်ဆိုဖော်ပြတော်မမူပေ။ မသိမသာအားဖြင့်-

အပိုဒ် ၆ ၌ “ရွှေဝတိန်သာ”

အပိုဒ် ၇ ၌ “ငွေဝတိန်သာ”

အပိုဒ် ၈ ၌ “မြဝတိန်သာ”

အပိုဒ် ၉ ၌ “ဖန်ဝတိန်သာ”

ဟု အစချီ၍ တစ်ဖန် ၁၀၊ ၁၁၊ ၁၂၊ ၁၃ တို့၌ အစဉ်အတိုင်း...

“ရွှေရောင်ဂိရိန်”

“ငွေရောင်ဂိရိန်”

“မြရောင်ဂိရိန်”

“ဖန်ရောင်ဂိရိန်”

ဟု အသီးသီး အစချီစပ်ဆိုတော်မူသည့်ပြင် ၁၄ - ၁၅

နှစ်ပိုဒ်တို့၌ နှစ်ပါးတွဲစီ...

“ရွှေငွေရောင်ရှိန်” ဟူ၍လည်းကောင်း

“မြ၊ ဖန်ရောင်ရှိန်” ဟူ၍လည်းကောင်း

စပ်ဆိုတော်မူ၏။ နိဂုံး (နောက်ဆုံး) အပိုဒ်၌ကား...

ရွှေ၊ ငွေ၊ မြ၊ ဖန်ရောင်လေးတန်ဖြင့်ဟု လေးပါးလုံး

စပ်ဆို တော်မူသည်ကို တွေ့ရ၏။

၂ - အချက်နှင့်ပတ်သက်၍

စာပိုဒ်ငယ် အကူးအပြောင်း၊ ဝါကျ အကူးအပြောင်း၊

အဓိပ္ပာယ် အကူးအပြောင်းတို့၌ ရှင်းလင်းပြေပြစ်မှု မရှိ

လှသည်ကိုလည်းကောင်း၊ အချို့နေရာများ၌ မင်္ဂလာသုတ်
အဋ္ဌကထာဋီကာတို့နှင့် တိုက်ရိုက်သိသိသာသာကြီး
ဆန့်ကျင်နေသောအချက်များကိုလည်းကောင်း၊ တွေ့ရ
ခြင်းအားဖြင့် အလွန်အားစိုက် ရေးသားတော်မူဟန်မရှိဟု
ထင်မှတ်စရာရှိ၏။

ဤပျို့ကို သင်ခြင်းကြောင့်

ရှေးအခါက မင်္ဂလာသုတ်ပါဠိတော်နှင့် အနက်များ၊
အဓိပ္ပာယ်များကိုသာ သင်ကြားလေ့ရှိသည်ကို မြန်မာ
ဘာသာအားဖြင့် အလွယ်တကူ သင်ယူနိုင်ကြစေရန်ဟူ
သော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ မြန်မာဘာသာ
အားဖြင့် သင်ကြားရာ၌လည်း ပျို့ကဗျာဖြင့် သင်ကြား
လျှင် အမြဲတမ်း နှုတ်တက်ဆောင်ထားနိုင်လိမ့်မည်ဟူ
သော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့်လည်းကောင်း ဤပျို့ကိုရေးသား
စီရင်တော်မူဟန်ရှိ၏။ ။

ဤပျို့ကို သင်ကြားခြင်းကြောင့် ၃၈- ဖြာ
မင်္ဂလာတရားတော် ကို အလွယ်တကူ နားလည်နိုင်ခြင်း၊
၃၈- ဖြာမင်္ဂလာတရားတော် ကို ကျက်မှတ်လေ့လာရင်း
အသတ်အစပ်သဘောများကို နားလည်နိုင်ခြင်း၊ ထို
မင်္ဂလာ ၃၈- ဖြာတို့ကို လိုက်နာကျင့်ဆောင်ခြင်းကြောင့်
လောကီလောကုတ္တရာ အကျိုးများစွာ ခံစားရရှိနိုင်ခြင်း
စသော အကျိုးများကို ရနိုင်ကုန်၏။ ။



mgyc.com

mgyc.com

မုံရွေးဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ မင်္ဂလာသုတ်ပျို့စာကိုယ်

နမောတဿ ဘဂဝဿော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

မဟာပရမေ၊ ငါးမာရ်ခြွေလျက်၊ ကိုးထွေဂုဏ်ပျံ၊
 ၁ အရဟံထွတ်ချာ၊ မဟာသမ္ဗုဒ္ဓဉာဏပွင့်ဝါ၊ ဝိဇ္ဇာ
 စရဏသမ္ဗန္ဓဟု တေဇပြန့်ပြော၊ သုဂတောနှင့်
 လောကဝိဒ္ဓ၊ ပြိုင်သူဝေးဆုတ်၊ အနုတ္တရ၊ လူထိုမျှကို၊ ဆုံးမနိုင်စွာ၊
 လိမ္မာတတ်ကြူး၊ လှည်းယဉ်မှူးဟု၊ အထူးမှတ်ရ၊ ပုရိသဒမ္မသာရ
 ထိ၊ ကျော်ရှိန်ညီ၏။ ဒိဋ္ဌိမာန၊ ပါပ မြေးထူ၊ နတ်နှင့်လူကို၊ သုံးဆူဝဋ်
 မှ၊ ကင်းလွတ်ထအောင်၊ ဟောပြတတ်စွာ၊ သတ္တာပညတ် လေးရပ်
 သစ္စာ၊ စိပ်ဖြာဖော်ပြ၊ ဗုဒ္ဓမည်သာ၊ ဘုန်းခြောက်ဖြာကြောင့်၊ ဘဂဝါ
 ဟူသည်၊ အတည်တည်ဖြင့်၊ ရောင်ခြည်ထောင်ပြည့်၊ ဝန်းဝန်း
 လှည့်သို့၊ နှိုင်းရှည့်ဖက်ကင်း၊ မင်းမင်းအထွတ်၊ နတ်နတ်အချာ၊
 ဗြဟ္မာမာတို့၊ ရတနာရောင်ဝှန်၊ မြတ်တံခွန်၏၊ စက်မွန်နှစ်စုံ၊
 ထီးဖြူရုံကို၊ ထိပ်အုံ ကာမိုး၊ ရှိရွယ်ခိုး၏။ ကိုးနှင့်ခြောက်သွယ်၊
 အန္တရာယ်လည်း၊ ပျောက်ပြယ်ရှင်းလျက်၊ ရာသက်ရိပ်ငြိမ်၊ စည်းစိမ်

၂

မုံရွေးဆရာတော်ဘုရားကြီး

ချမ်းသာ၊ ပညာ၊ ဗလ၊ ယသ၊ ကိတ္တိ၊ သမ္မတ္တိနှင့်၊ သိဒ္ဓိလာဘမြီတ္တဝရံ၊
သုခံဘောဂ၊ တေဇဇေယျာ၊ စိန္တာမယ၊ ဣဋ္ဌဖလံ၊ စက္ကံသီရိ၊ ဣဒ္ဓိဝဏ္ဏ၊
ပါမောက္ခဟု၊ ကုသလရှိန်စော် အာနုဘော်သည်၊ နှိုင်းလျော်ရွှေလ
တူစေသော်။ ။

၂

ရတနာထွတ်ခေါင် မိတည်းနောင်သည် ရွှေညောင်
ဗုဒ္ဓဟော၊ ပလ္လင်ဗွေ၌၊ သုံးထွေမဂ်ဉာဏ်၊ လေးတန်
သစ္စာ၊ ငါးဖြာမာရ်အောင်၊ ခြောက်ရောင်လင်းချဲ့၊

ရန်မျိုးဖဲ့လျက်၊ လေးဆယ့်ငါးဝါ၊ ဒီဃာယုကျော်၊ ရှစ်ဆယ်မြော်က၊
ပြည်ကျော်သာယာ၊ ကုသိနာ၌၊ မင်္ဂလာစုပုံ၊ အင်ကြင်းစုံက၊ ရွှေဘုံသာ
ခန်း၊ အမြိုက်နန်းကို၊ စံမြန်းသည့်နောက်၊ လေးလမြောက်တွင်၊
မြိုင်ထောက်မခို၊ ရာဇဂြိုဟ်၏၊ နဂိုရ်အရှေ့၊ လက်ယာကွေ့တွင်၊
မြငွေ့မှောင်မှောင်၊ စိမ်းလဲ့ပြောင်သား၊ တောင်ဝေဘာရ၊ ပဗ္ဗတ၌၊
ရတနအတိ၊ ဝင်းဝင်းညိုမျှ၊ မဏိရောင်လျှပ်၊ ရွှေမဏ္ဍပ်ဝယ်၊
ချယ်တပ်မျက်ရှင်၊ ရွှေပလ္လင်ထက်၊ ရွှေဆင်စွယ်ယပ်၊ သုံးသပ်ကိုင်နေ၊
ဣန္ဒြေတီညိုစွာ၊ အနန္တာအား၊ မဟာကဿပ၊ ရွှေနှုတ်ဟ၍၊ မင်္ဂလာ
သုတ္တန်၊ ထူးမြတ်လွန်ကို၊ ဘဂဝန်မြတ်စွာ၊ ဘယ်အခါတွင်၊ ဘယ်ရွာ
ဘယ်မြို့၊ ဘယ်သူတို့က၊ ဘယ်သို့မေးလှာ၊ ဘယ်ခြင်းရာဖြင့်၊
အခါနေ့ည၊ ဟောလေရဟု၊ ထင်ပြသိလို၊ မေးမိန့်ဆိုသည်။။။ သံချို
ဝေဝေ ရွန်းရွန်းတည်း။

၃

မြတ်ရဟန္တာ၊ ရံငါးရာနှင့်၊ ရှင်မဟာကဿပ၊
ပုစ္ဆာပြသော်၊ ဘုရားညီမွန် ရှင်အာနန်က၊ တုံ့ပြန်
စကား၊ မှတ်သားစွဲပိုက်၊ ကျွန်ကြားလိုက်၏။

မှတ်ပိုက်ဆောင်ထ၊ သမယကား၊ လောကတံခွန်၊ မြတ်ဆုံးစွန်သည်။

မင်္ဂလာသုတ်ပျို့

အလွန်သာလှ၊ ကောသလဟု၊ ရဋ္ဌသီရိ၊ သာဝတ္ထိ၌၊ ပြည်ကြီး
 လက္ခဏာ၊ ကြွယ်ဝစွာသား၊ အနာထပိဏ်၊ ကျော်ရှိန် ထွန်းတောက်၊
 တည်ထားဆောက်သား၊ ရွှေကျောက်ရောင်ဝှန်၊ ဇေတဝန်၌၊ လေး
 တန်ယာပိုထ်၊ နေသောကြိုက်တွင်၊ ဆူလှိုက်ဂုဏ်အင်၊ မထင်မပေါ်၊
 မကျော်စောလှ၊ သုခသမ္ပတိ၊ စည်းစိမ်မြတ်နှင့်၊ အညတြ၊ နတ်ဒေဝ
 ကို၊ မာဃစေဟန်၊ နတ်တမန်လည်း၊ ညဉ့်သန်း ခေါင်ခါ၊ ဆင်း၍
 လာလျှင်၊ ကိုယ်ဝါကိုယ်ရောင်၊ ဝင်းဝင်းပြောင်သော်၊ မှောင်ပျောက်
 ၍ကွာ၊ ရတနာစံလှော်၊ ကျောင်းတော်အလုံး၊ ရွှေရောင်ဖုံး၏၊
 ရွှေတုံးတူယောင်၊ ထိုနတ်မောင်လည်း၊ ဘုန်းခေါင်ရှိရာ၊ ခြောက်ဖြာ
 ပြစ်လွန်၊ ဧကမန်က၊ ထိပ်စွန်အချာ၊ ရိုသေစွာဖြင့်၊ ငါးဖြာအဇ္ဇလီ၊
 လက်အုပ်ချီ၍၊ ပီပီသသ၊ ထိုဗန္ဓကား၊ တတြပကာရာ၊ မည်ထိုက်
 စွာအောင်၊ ဂါထာသံချို၊ ရွတ်ဆိုပုစ္ဆာ၊ မေးလျှောက်လှာသည်။ ။
 မျက်နှာရွှင်ရွှင်လန်းလန်းတည်း။ ။

၄ သီရိပရတ္တမ၊ ယသ ဓမ္မော၊ ထင်ပေါ်ကောင်းဟိတ်၊
 ဣဿရိယ၊ ကာမဟူသည်၊ ခြောက်ဆူတန်ခွန်၊
 ဘုန်းတော်ချွန်သား၊ ဘဂဝန်မြတ်စွာ၊ စောထွတ်
 ချာ။ ။ များစွာနတ်လူ၊ မျိုးလေးဆူဘို့၊ အဖြူအလွင်၊ သန့်စင်ကဲလွန်၊
 နောက်မပြန်သား၊ နိဗ္ဗာန်ခေမာ၊ ပြည်ချမ်းသာကို၊ လိုပါသဖြင့်၊
 မြတ်မြင့်ရာရာ၊ မင်္ဂလာအပြား၊ အပါးပါးကို၊ ဉာဏ်အားကိုးကာ၊
 ကြံကြပါသည်၊ ဆဲ့နှစ်ခါမည်၊ နှစ်ပေါင်းလည်ပြီ၊ စိတ်ကြည်ညို
 ရာ၊ သဒ္ဓါခိုင်ခိုင်၊ မကြံနိုင်ခဲ့၊ ငါးဆိုင်ရန်နှင့်၊ ထွတ်သခင်သည်၊
 ထိုမင်္ဂလာ၊ မြတ်လှစွာကို၊ ဟောပါစေချင်၊ ရှိဦးတင်သည်။ ။
 စုံလင်ကျယ်ကျယ်ဝန်းဝန်းတည်း။

ဤသို့လျှောက်လျှင်။ သုံးလူရှင်လည်း၊ ရှစ်အင်
 ၅ စုံညီ၊ သံတော်ချီ၍၊ ရွှေသီဟထုံး၊ စွဲနှလုံးဖြင့်၊
 မသုံးသပ်လှ၊ စိတ်ကမပြေ၊ ရှင်ပီတိဖြင့်၊ မိန့်ယှိသည်

မှာ၊ ဝတီသာက၊ ဣန္ဒာဒေဝ၊ သကြားတမန်၊ မောင်နက်မွန်။ ။
 လျှောက်ဟန်အရ၊ မင်္ဂလာအပြား၊ ငါမိန့်ကြားအံ့။ (၁) တရားမသိ၊
 ဒိဋ္ဌိအယူ၊ အမူယွင်းချို့၊ သူတို့ကိုယ့်အား၊ စီးပွားမရှု၊ ခုဝတ္တမာန်၊
 ပစ္စုပ္ပန်နှင့်၊ နောင်ဖန်ကောင်းကျိုး၊ မြတ်နိုးမပြု၊ မကောင်းမှုကို၊
 ပြုမည်သာပ၊ အားထုတ်ကြသည်၊ ဗာလခေါ်ထိုက်၊ ထိုလူမိုက်ကို၊
 ရည်ပိုက်ယှဉ်တွဲ၊ မမှီဝဲသင့်၊ (၂) ငရဲရှောင်ကွာ၊ ပြိတ္တာကင်းဘွယ်၊
 အပါယ်ကင်းလွတ်၊ လူနတ်နိဗ္ဗာန်၊ သုံးတန်ချမ်းသာ၊ ရရာမှတ်သိ၊
 မြတ်ဉာဏ်ရှိသား၊ ပဏ္ဍိတို့ကို၊ မှီတွဲခိုလော့၊ (၃) လူဗိုလ်တကာ၊
 ကိုးကွယ်ရာသား၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ၊ ပစ္စေကနှင့်၊ သာဝကသင်္ဘာ၊ ဆရာ
 မိဘ၊ ဂုဏထင်ပေါ်၊ ပူဇော်ထိုက်ငြား၊ သူမြတ်များကို၊ တရား
 ပစ္စည်း၊ ဤနှစ်နည်းဖြင့်၊ သိပ်သည်းကော်ရော်၊ ပူဇော်ရခြင်း။ ။
 အရင်းအဖျား၊ ဤသုံးပါးကို၊ ယုံမှားကင်းလွတ်၊ စိတ်နေညွတ်လျက်၊
 လွန်မြတ်လှစွာ၊ မင်္ဂလာဟု၊ သဒ္ဓါကဲလွန်၊ နတ်တမန်သည်။ ။
 မှန်မှန်စွဲမှတ်ရှာလေလောဝ်။ ။

ရွှေဝတီသာ။ နတ်တို့ရွာက၊ ဣန္ဒာဒေဝ၊ သိကြား
 ၆ တမန်၊ မောင်နတ်မွန်။ ။ (၄) လေးတန်စက္က၊
 ဓမ္မဖြန့်ချိ၊ ခေါ်အပ်ဘိသည် ပတိရူပ၊ သင့်လှ

လျှောက်ပတ်၊ မြင့်မြတ်ဒေသ၊ နေရခြင်းသည်၊ မှတ်ခင်းတသွယ်၊
 (၅) ရှေးဝယ်ကာလ၊ ရှေးဘဝက၊ ပုညဝတ္ထု၊ ပြုစုခဲ့ဘူး၊ အထူးယှိ
 လစ်၊ ထိုအဖြစ်လည်း၊ စင်စစ်တသွယ်၊ (၆) စင်ကြယ်သီလ၊ အတ္တ

သမ္မာ၊ ကိုယ်ကိုသာလျှင်၊ ကောင်းစွာညစ်ကြေး၊ ကွာဝေးသန့်ရှင်း၊
စောင့်စည်းခြင်းတည်း၊ ယင်းလည်း တသွယ်။ ။ မှတ်ဖွယ်ထင်ရှား၊
ဤသုံးပါးကို၊ ယုံမှားကင်းလွတ်၊ စိတ်နေညွတ်လျက်၊ လွန်မြတ်လှ
စွာ၊ မင်္ဂလာဟု၊ သဒ္ဓါကံလွန်း၊ နတ်တမန်သည်။ ။ မှန်မှန်စွဲမှတ်
ရှာလေလောဝံ။ ။

၇ ငွေဝတီသာ၊ နတ်တို့ရွာက၊ ဣန္ဒာဒေဝ၊ သိကြား
တမန်၊ မောင်နတ်မွန်။ ။ (၇) အလွန်ကဲမှု၊

ဗာဟုသစ္စ၊ သုတစိန္တာ၊ ဘာဝနာဟု၊ များစွာမှတ်
သား၊ အကြားအမြင်၊ ဉာဏ်အင်တိုးပွား၊ များသည်တကြောင်း၊
(၈) မကောင်းတုံလတ်၊ ပါပဝဋ်မှ၊ ကင်းလွတ်သမျှ၊ သိပ္ပကံမြတ်၊
အတတ်ထူးလည်၊ တတ်သည်တကြောင်း၊ (၉) ပျော့ပျောင်းနှလုံး၊
ကိုယ်နှုတ်သုံး၍၊ ဆုံးမနိုင်သည်၊ တွင်မည်တကြောင်း။ (၁၀) လူ
အပေါင်းတို့၊ နတ်စောင်းတီးလှာ၊ ထိုပမာသို့ နားမှာဝင်စေ၊ အနေ
သင့်ရာ၊ ကောင်းစွာပိုင်းခြား၊ စကားသံချို၊ ပြောဆိုရခြင်း၊ အခင်း
တကြောင်း။ ။ ပေါင်းလတ်တုံငြား၊ ဤလေးပါးကို၊ ယုံမှားကင်းလွတ်၊
စိတ်နေညွတ်လျက်၊ လွန်မြတ်လှစွာ၊ မင်္ဂလာဟု။ သဒ္ဓါကံလွန်၊
နတ်တမန်သည်။ ။ မှန်မှန်စွဲမှတ်ရှာလေလောဝံ။ ။

၈ မြေဝတီသာ၊ နတ်တို့ရွာက၊ ဣန္ဒာဒေဝ၊ သိကြား
တမန်၊ မောင်နတ်မွန်။ (၁၁) ယုဂန်တောင်ညို၊

မြင်းမိုရ်မက၊ ဂုဏ်ကြီးလှသား၊ မိဘမည်သာ၊
မာတာပိတု၊ ဤနှစ်စုကို၊ ဥပဋ္ဌာန၊ တုပ်ကွမြတ်လေး၊ စားဦးပေး၍၊
ကျွေးမွေးနိုင်စေ၊ (၁၂) လူဖြစ်လေမှု၊ သူတော်တကာ၊ ကျင့်ရာမှတ်
သား၊ ဝတ်ငါးပါးဖြင့်၊ သားမယားကို၊ ဆဲးဆိုစောင်းရိပ်၊ မနှိပ်မစက်၊

ရိုက်နှက်ပစ္စာ၊ ပြစ်မရှာပဲ။ ကောင်းစွာကျင့်လေ။ (၁၃) စိတ်နေ
ဖြောင့်ဖြောင့်၊ သတိစောင့်လျက်၊ နှောင့်ယှက်လေဘွယ်၊ မှုကြီးငယ်
ကို၊ လွဲပယ်ခွာမှု၊ ရှောင်ရှားရှုလျက်၊ ပြုရခြင်းသည်၊ ကြံစည်မှတ်
သား။ ။ ဤသုံးပါးကို၊ ယုံမှားကင်းလွတ်၊ စိတ်နေညွတ်လျက်၊
လွန်မြတ်လှစွာ၊ မင်္ဂလာဟု၊ သဒ္ဓါကဲလွန်၊ နတ်တမန်သည်။ ။
မှန်မှန်စွဲမှတ် ရှာလေလောဝ်။ ။

၉ ဖန်တိသာ၊ နတ်တို့ရွာက၊ ဣန္ဒဒေဝ၊ သိကြား
တမန်၊ မောင်နတ်မွန်။ ။ (၁၄) အနံ့ပါနံ့ဃရံဝတ္ထံ၊
ယာနမာလံ၊ ဝိလေပနံ၊ ဂန္ဓောသေယျော၊ ပဒီပေါစ၊

ဒသဝတ္ထု၊ ကောင်းမှုဟူသည်၊ အလှူကံကျွေး၊ ပေးရခြင်းသည်၊
တစ်ပါးမည်၏။ (၁၅) ငါးမည်သီလ၊ သုံးဝသုစရိုက်၊ နှစ်ခြိုက်
မှတ်သား တရားကောင်းမြင့်၊ ကျင့်ရခြင်းသည်၊ တပါးမည်၏။
(၁၆) မျိုးမည်စပ်လေ၊ အဆွေရင်းချာ၊ ဥာတကာကို၊ ဥစ္စာနှီးရင်း၊
ပေးခြင်းထောက်ပင့်၊ ချီးမြှင့်ခြင်းသည်၊ တပါးမည်၏။ (၁၇) လူ့
ပြည်ရပ်ဆစ်၊ အပြစ်ရောက်ဖွယ်၊ ငယ်စေကြီးစေ၊ နီးဝေးစေတော့၊
ရှောင်သွေကွာမှု၊ ဉာဏ်ဖြင့်ရှု၍၊ ပြုရခြင်းသည်၊ တပါးမည်၏။ ။
လူ့ပြည်ထင်ရှား၊ ဤလေးပါးကို၊ ယုံမှားကင်းလွတ်၊ စိတ်နေညွတ်
လျက်၊ လွန်မြတ်လှစွာ၊ မင်္ဂလာဟု၊ သဒ္ဓါကဲလွန်၊ နတ်တမန်
သည်။ ။ မှန်မှန်စွဲမှတ် ရှာလေလောဝ်။ ။

၁၀ ရွှေရောင်ဂီရိန်၊ မြတ်တိသာ၊ နတ်တို့ရွာက၊ ဣ
န္ဒဒေဝ၊ ရာဇတမန်၊ မောင်နတ်မွန်။ ။ (၁၈)
ဆယ်တန်ပါပ၊ သာဝဇ္ဇမှ၊ ကာယဝစီ၊ ဤနှစ်ပါး

ဖြင့်၊ ရှောင်ရှားခြင်းသည်၊ တပါးမည်၏။ (၁၉) ဆယ်မည့်သဘော၊

ပါပဇောမှ၊ မနောဒွါရ၊ ရက္ခိတဖြင့်၊ ဝေးစွမ်းကြည့်၊ မယဉ်ပါးခြင်း၊
 ရှောင်ကွင်းကျင့်ရိုး၊ လုံ့လကြိုးလော၊ (၂၀) ယစ်မျိုးဆယ်ပါး၊
 သောက်စားယွင်းလစ်၊ ထိုကျင့်ညစ်ကို၊ ပယ်ပစ်ရှောင်ကွင်း၊ စောင့်
 ရှောက်ခြင်းကား၊ တစ်ပါးခေါ်ဆို၊ (၂၁) ကုသိုလ်ကမ္မ၊ ဓမ္မသိမ်မွေ့၊
 မြတ်ခလေ့၌၊ မမေ့မလျော့၊ မပေါ့တုံလျှင်း၊ ယင်းလည်း တခြား။ ။
 ဤလေးပါးကို၊ ယုံမှားကင်းလွတ် စိတ်နေညွတ်လျက်၊ လွန်မြတ်
 လှစွာ၊ မင်္ဂလာဟု၊ သဒ္ဓါကဲလွန်၊ နတ်တမန်သည်။ ။ မှန်မှန်
 စွဲမှတ်ရာလေလောဝ်။ ။

၁၁

ငွေရောင်ဂီရိန်။ မြတ်ဝတီန်သာ၊ နတ်တို့ရွာက၊
 ကုန္ဒာဒေဝ၊ ရာဇတမန်၊ မောင်နတ်မွန်၊ (၂၂) ဆုံး
 စွန်ကျော်ကြား၊ မြတ်ဘုရားနှင့်၊ တရားသဃာ၊
 ဆရာမိဘ၊ စိုးရသခင် အရှင်ဂုဏ်ထူး၊ ကျေးဇူးယိုပေ၊ သူမြတ်တွေကို၊
 ရိုသေဂါရဝ၊ ပြုအပ်လှ၏။ (၂၃) နှိမ့်ချထိုက်စွာ၊ နေရာကာလ၊
 အိပ်ရာစသည်၊ ပြောထစကား၊ အသွားအလာ၊ အရာရာ၌၊ နိဝါတ
 ဖြင့်၊ နှိမ့်ချအမြီး၊ မှန်ကိုခွဲလော၊ (၂၄) ရောင့်ရဲသိပ်သည်း၊ ပညာ
 တည်း၍၊ ပစ္စည်းဥစ္စာ၊ ရာမရာကို၊ ထောက်ညှာဆိုင်တွဲ၊ ရောင့်ရဲ
 လွယ်ခြင်း၊ နှလုံးသွင်းလော။ (၂၅) တင်ခြင်းလွန်ကျူး၊ ထိုကျေးဇူး
 ကို၊ အထူးသိစေ၊ (၂၆) ခွဲဝေစိပ်ဖြာ၊ အခါမှတ်သား၊ သိသောအား
 ဖြင့်၊ တရားပေစာ၊ မှတ်နာရခြင်း။ ။ ။ အရင်းအဖျား၊ ဤငါးပါး
 ကို၊ ယုံမှားကင်းလွတ်၊ စိတ်နေညွတ်လျက်၊ လွန်မြတ်လှစွာ၊
 မင်္ဂလာဟု၊ သဒ္ဓါကဲလွန်၊ နတ်တမန်သည်။ ။ မှန်မှန်စွဲမှတ်ရာလေ
 လောဝ်။ ။

၁၂ မြရောင်ဂီရိမ်။ မြတ်ဝတီန်သာ၊ နတ်တို့ရွာက၊
 ဣန္ဒာဒေဝ၊ ရာဇတမန်၊ မောင်နတ်မွန်။ ။ (၂၇)
 နှုန်းရန်ပုံချီ၊ ပထဝီသည်၊ မညီမညွတ် ယုတ်မြတ်
 မကောင်း၊ သွန်းလောင်းလှာလည်း၊ ခြင်းရာမခြား၊ မဖောက်ပြားသို့၊
 တရားခန္တီ၊ သည်းခံဤလော။ (၂၈) ပါရမီရင့်ညောင်း။ သူတော်
 ကောင်းတို့၊ မကောင်းရာပြင်၊ ကောင်းရာသင်၍ ယူငင်ပြလတ်၊
 စကားမြတ်ကို၊ စွဲမှတ်ခံနာ၊ တည်စေရာ၏။ (၂၉) သမဏာဗြာဟ္မဏ၊
 ဘိက္ခုစသည်၊ နာမခေါ်ညွှန်း၊ ရဟန်းရသေ့၊ ဟူသရွေ့ကို၊ ဖူးတွေ့
 မြော်ရှု၊ ကြည်ညိုမှုလည်း၊ တခုမှတ်လေ၊ (၃၀) သိစေအခါ၊ ပညာ
 ရှိထံ၊ တရားသံကို၊ နာခံဆွေးနွေး၊ မေးမြန်းပြောဟော၊ နှီးနှောကုန်
 ရာ။ ။ အင်္ဂါပိုင်းခြား၊ ဤလေးပါးကို၊ ယုံမှားကင်းလွတ်၊ စိတ်နေ
 ညွတ်လျက်၊ လွန်မြတ်လှစွာ၊ မင်္ဂလာဟု၊ သဒ္ဓါကဲလွန်၊ နတ်တမန်
 သည်။ ။ မှန်မှန်စွဲမှတ်ရှာလေလောဝ်။ ။

၁၃ ဖန်ရောင်ဂီရိန်၊ မြတ်ဝတီန်သာ၊ နတ်တို့ရွာက၊
 ဣန္ဒာဒေဝ၊ ရာဇတမန်၊ မောင်နတ်မွန်။ ။ (၃၁)
 ညွန်တဏှာဝ၊ သံသာရမှ၊ ထွက်ရလွယ်ကြောင်း၊
 ရည်ဆုတောင်း၍၊ ထိန်းကျောင်းကိုယ်နှုတ်၊ ဥပုသ်သီတင်း၊
 ခြိုးခြံခြင်းဖြင့်၊ ဖြောင့်စင်းစွဲသုံး၊ နှလုံးမကျန်း၊ ကျင့်တန်းမှန်စွာ၊
 စောင့်စည်းရာ၏။ (၃၂) လေးဖြာဗြဟ္မ၊ ဝိဟာရကို၊ သဗ္ဗသတ္တာ၊
 သတ္တဝါပေါင်း၊ ပို့သွန်းလောင်း၍၊ လေးကြောင်းဗြဟ္မစိုရ်၊ ပွားစိမ့်ခို
 လော့။ (၃၃) ထိုထိုမေ့၊ ဝဋ်သုံးဝကား ဒုက္ခသစ္စာ၊ တဏှာလောဘ၊
 သမုဒယသစ္စာ၊ ခေမာအမတ၊ နိဗ္ဗာနကား၊ နိရောဋ္ဌသစ္စာ၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊
 အစယိုသည်၊ ခြားဘိမှန်စွာ၊ အင်္ဂါခေါ်တွင်၊ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး၊ မင်္ဂလေးပါးကား၊

တရားအရ၊ မဂ္ဂသစ္စာ၊ လေးဖြာဘောဒ၊ အရိယဖွယ်ရာ၊ သစ္စာလေးအင်၊
သိမြင်ရဟန်၊ တပါးမှန်၏။ (၃၄) နိဗ္ဗာန်သိမြောက်၊ လမ်းကောင်း
လျှောက်၍၊ မျက်မှောက်ပြုခြင်း၊ သန့်ရှင်းပိုင်းခြား။ ။ ဤလေးပါးကို၊
ယုံမှားကင်းလွတ်၊ စိတ်နေညွတ်လျက်၊ လွန်မြတ်လှစွာ၊ မင်္ဂလာဟု၊
သဒ္ဓါကဲလွန်၊ နတ်တမန်သည်။ ။ မှန်မှန်စွဲမှတ်ရှာလေလောဝ်။ ။

၁၄ ရွှေငွေရောင်ရှိန်၊ ဝင်းဝင်းထိန်သား၊ မြတ်ဝတီန်
သာ၊ နတ်တို့ရွာက၊ ဣန္ဒာဒေဝ၊ မာဃတမန်၊
မောင်နတ်မွန်။ (၃၅) ပြောင်းပြန်ရောနှော၊ အလာ

ဘောနှင့်၊ လာဘောတူကွ၊ အယသနှင့်၊ ယသမှတ်ကြိ၊ သုခံဒုက္ခ၊
နိန္ဒပသံသာ၊ ရှစ်ဖြာလောကဓံ၊ ဆက်ဆံရစ်ငွေ၊ ကြုံလေတွေ့လည်း၊
ခါရွှေမခုန်၊ မတုန်မလှုပ်၊ စောင့်ချုပ်မယိမ်း၊ မတိမ်းမပြို၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်
၏၊ နဂိုရ်တည်ကြည်၊ စိတ်မြတ်သည်လည်း၊ တမည်မင်္ဂလာ၊ (၃၆)
ရောက်ရာရောက်ဆစ်၊ ဘေးရန်ဖြစ်လည်း၊ မညစ်မညှိုး၊ မစိုးမရိမ်၊
ချမ်းငြိမ်ပေသူ၊ စိတ်ကိုမူလည်း၊ ဖြူသည့်မင်္ဂလာ၊ မှတ်လေရာ၏။ ။
(၃၇) တဏှာတပ်ချက်၊ ရမ္မက်ကွာကင်း၊ ထိုအခြင်းလည်း၊ သန့်ရှင်း
မင်္ဂလာ၊ (၃၈) ဘေးမှကွာ၍၊ ချမ်းသာရဟန်၊ နိဗ္ဗာန်ရသူ၊ နတ်လူ
ဗြဟ္မာ၊ မင်္ဂလာမည်ရ၊ မြက်ဟပိုင်းခြား။ ။ ဤလေးပါးကို၊ ယုံမှား
ကင်းလွတ်၊ စိတ်နေညွတ်လျက်၊ လွန်မြတ်လှစွာ၊ မင်္ဂလာဟု၊ သဒ္ဓါ
ကဲလွန်၊ နတ်တမန်သည်။ ။ မှန်မှန်စွဲမှတ်ရှာလေလောဝ်။ ။

၁၅ မြန်ရောင်ရှိန်။ ဝင်းဝင်းထိန်သည်၊ မြတ်ဝတီန်
သာ၊ နတ်တို့ရွာက၊ ဣန္ဒာဒေဝ၊ မာဃတမန်၊
မောင်နတ်မွန်။ ။ ပြန်၍တွက်ကျုံး၊ ပေါင်းကာရုံးမူ၊

သုံး- သုံးနှင့်လေး၊ သုံး x လေး လေးတည့်၊ ငါး၊ လေး၊ လေးနောက်၊

လေးပါးလှောက်၍၊ ရှေ့နောက်တွက်ချဲ့၊ သင်္ချာဖွဲ့သော်၊ သုံးဆဲ့
 ရှစ်ဖြာမင်္ဂလာကို၊ ကောင်းစွာပြုရ၊ ကျင့်ဆောင်ကမူ၊ ကာလသုံးဖြာ၊
 ရှစ်ဖြာအရပ်၊ ရန်ခပ်သိမ်းပင်၊ လွတ်စင်ချမ်းသာ၊ ဘေးမျိုးကွာ၍၊
 မဟာသောတ္တိ၊ မှန်လှဘိ၏။ သုခိတ - စစ်။ ဖြစ်ရခြင်းသည်၊
 သုံးမည်ဘုံသူ၊ နတ်လူမြဟ္မာ၊ သတ္တဝါအား၊ စီးပွားမှန်လှ၊ ဥတ္တမ-
 မင်္ဂလာ၊ မှတ်လေရာ၏။ ဧတာဒိသာနိ၊ ပါဠိအရ၊ အဋ္ဌတိသာ၊
 စိပ်ဖြာအပြား၊ ဤတရားကို၊ ယုံမှားကင်းလွတ်၊ စိတ်နေညွတ်လျက်၊
 လွန်မြတ်လှစွာ၊ မင်္ဂလာဟု၊ သဒ္ဓါကဲးလွန်၊ နတ်တမန်သည်။ ။
 မှန်မှန်စွဲမှတ်ရှာလေလောဝ်။ ။

နိဂုံး

၁၆

ရွှေ ငွေ မြ ဖန်၊ ရောင်လေးတန်ဖြင့် ယုဂန္ဓာရ၊
 စသည်မှောင်မှောင်၊ တောင်ခုနစ်ခွေ၊ ရေခုနစ်လွှာ၊
 ဝန်းရစ်ကာသား၊ ပဉ္စမာလိန်၊ ဂိရိန်သာမိ၊ ဓိပတိ

၏၊ ကဝိတံခွန်၊ နတ်တမန်ကို၊ ဘဂဝန်မြတ်စွာ၊ ဟောသော့ခါ
 နှိုက်၊ မိစ္ဆာရန်ငြောင့်၊ သန့်ရှင်းဖြောင့်သား၊ ရှစ်သောင်းလေးထောင်၊
 စေ့အောင်မချွတ်၊ အရဟတ်ဟု၊ အထွတ်ရောက်မှန်၊ မြတ်ဉာဏ်
 သောတာ၊ သကဒါနှင့်၊ အနာဂါမိ၊ ကပ်ငြိဖိုလ်မင်၊ အချက်ချက်
 ကား၊ ရေတွက်ခြင်းငှာ၊ မတတ်ရာတည့်၊ ဤစာမင်္ဂလ၊ သုတ္တန္တကို၊
 ဘဝသခင်၊ ကြင်သည်ဆရာ၊ မုံမှာအရ၊ ဧနှင့်ရွှေတွင်၊ ရမ္မဗိမာန်၊
 ဇေတဝန်မည်ရှောင်း၊ သူဌေးကျောင်း၌၊ ကိန်းအောင်းပျော်ရာ၊
 အရိယာဝံသ၊ အာဒိစ္စရံသီ၊ ကောဇာမှီမူ၊ ထောင်ချီရာချဲ့၊ ကိုးဆဲ့
 အမှတ်၊ ဝါတော်ကျွတ်ပြီ၊ ကျော်လွတ်ဆယ်စေ၊ ပူးမင်းနေ့တွင်၊

ချမ်းမြေ့သာယာ၊ လေးခါပဟိုရ်၊ ဧသံချိုနှင့်၊ နေညိုရဲရဲ၊ ဝင်ဆဲးဆဲး
တွင်၊ အောင်ပွဲ သဘင်၊ အောင်ပန်းဆင်သည်။ အောင်မင်္ဂလာမြောက်
ပြီတည်း။ ။

မင်္ဂလာသုတ်ပျို့ စာကိုယ်ပြီး၏။

ဆရာမာဃ၏ မင်္ဂလသုတ်ပျို့ အဖြေ

၁။ အစိပ်စိပ်အဖြေ

မဟာပရမေ

။ ။ (ပါဠိ) မဟာကြီးကျယ်သော၊ မြင့်မြတ်သော၊
များသော ပရမေ။ ပရမ (ပါဠိ) မြင့်မြတ်သော။
(တစ်နည်း) အလုံးစုံသောတရားတို့ကို သိနိုင်
သောဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ် (နောက် “ခြွေ”
ဟူသော ကာရန်ကို ငဲ့၍၊ ထောက်၍ “ပရမေ”
ဟု စပ်သည်)

ငါးရန်ခြွေလျက်

။ ။ ဟူသော စကားအရ ငါးပါးသောရန်တို့ကား
(၁) ဒေဝပုတ္တမာရ - မာရ်နတ်သားဟူသောရန်
(၂) ကိလေသမာရ - ၁၅၀၀ ကိလေသာဟူသောရန်
(၃) ခန္ဓမာရ - တဖန်ဘဝသစ်၌ မဖြစ်တတ်သော
ခန္ဓာငါးပါးဟူသောရန်၊ (၄) မစ္စုမာရ - သေခြင်း
တရားဟူသောရန် (၅) အဘိသင်္ခါရမာရ - တဖန်

ပြုပြင်ခြင်းအားဖြင့် ဘဝသစ်၌ ပစ်ချတတ်သော
ကောင်းကံ၊ ဆိုးကံ ဟူသောရန်။ (မာရ်ငါးပါးတို့ကို
ဤနေရာ၌ “ရန်” ဟုဆိုသည်မှတ်လေ)။ ထို့ကြောင့်
ကဝိလက္ခဏာ၊ မည်သာပြန်ပြု၊ သတ်ပုံထူး၌
“အောင်တော်မူမြီး၊ ငါးမာရ်ပွဲ၊ ရန်ကဲးတို့ဘုရား”
ဟု စပ်သည်။

ကိုးထွေဂုဏ်ပျို့ ။ ။ ဆိုလတ္တံ့သော ဂုဏ်တော်ကိုးပါးတို့ကို
ဆိုလိုသည်။ (“ပျို့” ဟူသော စကားအရ ကျမ်းဂန်
များ၌ “ဘဝဂ်တိုင်” (အာဘဝဂ်) ဟု ဆိုသည်နှင့်
အညီ၊ အထက်ဆုံးဘဝဂ်ဘုံတိုင်အောင် ပျံတက်နဲ့
စပ်သော ဂုဏ်ကျေးဇူး ၉ - ပါးဟု ယူရမည်။)
“ကိုးထွေဂုဏ်ပျို့” အရ ဂုဏ်တော် ၉ ပါးတို့ကို
ထုတ်ပြလိုသောကြောင့်

အရဟံထွတ်ချာ ။ ။ စသည်ဖြင့် စပ်ဆိုတော်မူ၏။ အရဟံ (ပါဠိ)-
ပူဇော်အထူးကို ခံတော်မူထိုက်သောဂုဏ်။ (တစ်
နည်း) အရ x ဟံ = ကိလေသာဟူသော ရန်သူ
အပေါင်းတို့ကို သတ်ဖြတ်တတ်သောဂုဏ်။ (တစ်
နည်း) အ x ရဟံ = ဆိတ်ကွယ်ရာ၌မကောင်းမှုကို
ပြုတော်မမူသောဂုဏ်။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ကျမ်း
ဂန်များ၌ ကျယ်ဝန်းစွာ ဖွင့်ပြကုန်၏။ ထွတ်ချာ
ဟူရာ၌ “ထွတ်” ကား “အထွတ်အထိပ်” ကို ဆိုလို
သည်။ “ချာ” ကား (ပေါ်ရာဏ) = မြင့်မြတ်ခြင်း
စသော အနက်တို့၌ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “အချာ

ပဝရ” စသည်ဖြင့် ရတုစပ် ဆိုသော စကားရှိ၏။
 မဟာသမ္မုဒ္ဒါ၊ ဉာဏပွင့်ဝါ ။ ။ ဟူရာ၌ “မဟာ - သမ္မာသမ္မုဒ္ဒါ -
 ဉာဏပွင့်ဝါ” ဟု ဆိုလိုသည်။ မဟာကား (နည်း
 တူ) သမ္မာ (ပါဠိ) ဤနေရာ၌ “မဖောက်မပြန်
 ဟူသောအနက်ကို ယူလေ။ သံ (ပါဠိ) = ကောင်း
 စွာ (ဝါ) ကိုယ်တိုင်၊ ဗုဓ (ပါဠိ) = ဉာဏ်ပွင့်ခြင်း
 လားခြင်း၊ နိုးကြားခြင်းဟူသော လေးနက်တို့တွင်
 ဤနေရာ၌ “ပွင့်ခြင်း” ကို ယူလေ၊ တခြားအနက်
 များလည်း ရနိုင်၏။ ဉာဏ (ပါဠိ) = ဉာဏ်၊
 အသိ၊ “ပွင့်ဝါ” ဟူသောစကားကို ထောက်သဖြင့်
 “ပွင့်ခြင်း” အနက်ကို ဆရာတော် ဘုရားကြီးက
 ယူစေလိုကြောင်း ထင်ရှား၏။ အလုံးစုံသော တရား
 တို့ကို မဖောက်မပြန် အမှန်အတိုင်း ကိုယ်တော်
 တိုင် သိတော်မူသော အသိဉာဏ်ပွင့်ကြီးဟု ဆိုလို
 ၏။ ပွင့်ပုံကို ဋီကာကျော်၌ အသေအချာ ဖော်ပြ
 ၏။ ခက်မည်စိုး၍ ထုတ်မပြလိုက်ပြီ။

ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နဟု ။ ။ ဆိုရာ၌ ဝိဇ္ဇာ ၃-ပါး၊ ဝိဇ္ဇာ ၈-ပါး၊ စရဏ
 ၁၅ ပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံသော ဂုဏ်ဟု ဆိုလိုသည်။

ဝိဇ္ဇာ ။ ။ (ပါဠိ) = ဗေဒင်၊ အတတ်၊ ဝိဇ္ဇာ ၃ ပါး၊ ပညာ
 ဟူသော အနက်တို့၌ဖြစ်၏။

ဝိဇ္ဇာသုံးပါး

- (၁) ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ။ ။ ရှေးဘဝဘဝ အဖြစ်အပျက် တို့ကို အကုန်အစင် ဆင်ခြင်သိစွမ်းနိုင်သောဉာဏ်။
- (၂) ဒိဗ္ဗစက္ခု။ ။ နတ်မျက်စေ့ကဲ့သို့ သိမြင်နိုင်သော ဉာဏ်။
- (၃) အာသဝက္ခယ။ ။ ကာမာသဝ၊ ဘဝါသဝ၊ ဒိဋ္ဌာသဝ၊ အဝိဇ္ဇာသဝ ဟူသော အာသဝလေးပါး (တရားကိုယ်အားဖြင့် လောဘ၊ ဒိဋ္ဌိ၊ မောဟ ၃ ပါး) တို့ကုန်သဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို သိမြင်နိုင်သောဉာဏ်။

ဝိဇ္ဇာရှစ်ပါး

- (၁) ဝိပဿနာဉာဏ်။ ။ မမြဲခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်း၊ အစိုးမရခြင်း ဟူသော လက္ခဏာရေး ၃ ပါးကို ပိုင်းခြား၍သိခြင်း။
 - (၂) မနောမယိဒ္ဓိဉာဏ်။ ။ စိတ်ကြံတိုင်းပြီးစီးမှုကို သိခြင်း။
 - (၃) ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏ်။ ။ တန်ခိုးဖြင့် ဖန်ဆင်းနိုင်သော အစီအရင်ကို သိခြင်း။
 - (၄) ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်။ ။ ပြုပြီး။
 - (၅) ပရစိတ္တဝိဇာနနဉာဏ်။ ။ သူတပါးစိတ်ကို အထူးသိမြင်ခြင်း။
 - (၆) ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏ်။ ။ ပြုပြီး။
 - (၇) ဒိဗ္ဗသောတဉာဏ်။ ။ နတ်၏ နားကဲ့သို့ ကြားသိခြင်း။
 - (၈) အာသဝက္ခယဉာဏ်။ ။ ပြုပြီး။
- စရဏ။ ။ (ပါဠိ) = ခြေ။ စရဏ ၁၅ ပါးတို့ကို ကျမ်းဂန်များ၌ ခြေထောက်နှင့် တူကြောင်းကို အကျယ်ဖော်ပြကုန်၏။

စရဏ ၁၅ - ပါး

- (၁) သီလကိုစောင့်ခြင်း။ (၂) ဣန္ဒြေကို စောင့်ခြင်း။
 - (၃) ဘောဇဉ်စသည်တို့၌ အတိုင်းအရှည်ကိုသိခြင်း။
 - (၄) နိုးကြားထကြွမှု၌ ယှဉ်ခြင်း။ (၅) ပထမဈာန်။
 - (၆) ဒုတိယဈာန်။ (၇) တတိယဈာန်။ (၈) စတုတ္ထဈာန်
 - (အင်္ဂါ) တို့နှင့် ပြည့်စုံခြင်း။ (၉) ကံစသည်ကိုယုံကြည်ခြင်း။
 - (၁၀) သတိ ရှိခြင်း။ (၁၁) မကောင်းမှုမှ ရှက်ခြင်း။ (၁၂)
 - ကြောက်ခြင်း။ (၁၃) အကြားအမြင်များခြင်း။ (၁၄)
 - လုံ့လရှိခြင်း။ (၁၅) ပညာရှိခြင်း။
- (“မင်္ဂလာ” ကို လိုရင်းပြု၍ ဖြေဆိုရာ၌ ဂုဏ်တော်တို့ကို သရုပ်သင်္ချာ၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်၊ သက်သေတို့ဖြင့် ဖော်ပြ နေခဲ့သော် အလွန်ကျယ်ဝန်းသွားပေလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် ကျဉ်းကျဉ်းသာဖြေအံ့။ ။)

တေဇ။ ။ (ပါဠိ) = အား၊ တန်ခိုး၊ ထွန်းပခြင်းဟူသော အနက်တို့တွင် ဤနေရာ၌ တန်ခိုးကို ဆိုလိုသည်။

ပြန့်ပြော။ ။ (ပေါရာဏ) = ကြီးမားကျယ်ဝန်းခြင်း။

သုဂတောနှင့်။ ။ သုဂတ (ပါဠိ) = ရှေးဘုရားတို့ကဲ့သို့လာခြင်း ကောင်းတော်မူသောဂုဏ်။ တန်ခိုးကြီးမား ရှေးဘုရားတို့ ကဲ့သို့ လာခြင်းကောင်းတော်မူသော ဂုဏ်ဟုဆိုလို၏။ (ဝါ) ကောင်းသောစကားကို ဆိုတော်မူသော ဂုဏ်ဟု ဆိုလို၏။ ။ ဤ၌ (၁) ဟုတ်မှန်၏။ သူကား မနာလို- ကိုယ်ကျိုး မရှိ။ (၂) မှန်လည်း မှန်၊ သူလည်း နာလို- ကိုယ်လည်းအကျိုးရှိသော စကားနှစ်မျိုးတို့ကိုသာ

ဆိုတော်မူသည်။

လောကဝိဒူ။ ။ လောက (ပါဠိ)= လောကသုံးပါး+ဝိဒူ (ပါဠိ)= သိခြင်း။

လောက ၃ - ပါး

- (၁) သတ္တလောက = သတ္တဝါအပေါင်း။
- (၂) သင်္ခါရလောက = ကံ၊စိတ်၊ဥတု၊အာဟာရလေးပါးတို့ ပြုပြင်ခြင်းမကင်းသော တရားအပေါင်း။
- (၃) သြကာသလောက = သတ္တလောက၏ တည်ရာ ၃၁- ဘုံ။

(တစ်နည်း) လောက ၃- ပါး

- (၁) ကာမလောက = ကာမ ၁၁ - ဘုံ။
- (၂) ရူပလောက = ရူပ ၁၅ - ဘုံ။
- (၃) အရူပလောက = အရူပ ၄ - ဘုံ။ (ဤမှတစ်ပါး လောကခွဲနည်းအကျယ်ကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ် စသည်တို့၌ ကြည့်ပါ။)

ပြိုင်သူဝေးဆုတ်၊ အနုတ္တရ ။ ။ ပြိုင်သူတို့ ဝေးရဆုတ်ရသော အနုတ္တရောပုရိသ ဒမသာရထိဂုဏ်တော်ဟု ဆိုလို၏။ ပြိုင်သူဝေး ဆုတ်ကား “ကျီးကြည့်နည်း” ကဲ့သို့ လောကဝိဒူပုဒ်ကိုလည်း ငဲ့၏။ ထို့ကြောင့် ပြိုင်သူတိုင်း ဝေးဆုတ် ရှောင်ရှားရသော လောကဝိဒူ ဂုဏ်တော်ဟူ၍လည်း အနက်ကောက်လေ။

အနုတ္တရ ။ ။ (ပါဠိ)= အန+ဥတ္တရ ဟု နှစ်ပုဒ်ခွဲ။ အန (ပါဠိ)= မ-မရှိ-စသော တားမြစ်ခြင်းအနက်၌ဖြစ်၏။ ဥတ္တရ (ပါဠိ)= မြင့်မြတ်ခြင်း၊ ကူးမြောက်ခြင်း၊ လွန်မြောက်ခြင်း။

လူထိုမျှကို၊ ဆုံးမတတ်စွာ၊ လိမ္မာတတ်ကြူး၊ လှည်းယဉ်
မှူးဟု၊ အထူးမှတ်ရ၊ ပုရိသဒမ္မသာရထိ၊ ကျော်ရှိန်
ငြိ၏ - ဟူရာ၌ ပုရိသဒမ္မသာရထိဂုဏ်တော်ကို အနက်
အဓိပ္ပာယ်နှင့်တကွ ဖော်ပြစပ်ဆိုခြင်းဖြစ်၏။

ပုရိသ ။ ။ (ပါဠိ) = ယောက်ျား၊ မယဉ်ကျေးသော လူယောက်ျား၊
နတ်ယောက်ျား၊ တိရစ္ဆာန်ယောက်ျားတို့ကို ဆိုလိုသည်။

ဒမ္မ ။ ။ (ပါဠိ) = ယဉ်ကျေးအောင် ဆုံးမခြင်းကို ဆိုလိုသည်။
သာရထိ ။ ။ (ပါဠိ) = ရထားထိန်း၊ လှည်းယဉ်မှူး၊ ရထားလှည်း
ယဉ်တို့ကို လိုရာခရီးသို့ ရောက်အောင် မောင်းနှင်နိုင်သော လှည်း
ယဉ်မှူးတို့နှင့် တူ၏ဟု ဆိုလိုသည်။

ဒိဋ္ဌိမာန၊ ပါပမြေးထူ၊ နတ်နှင့်လူကို၊ သုံးဆူဝဋ်မှ၊ ကင်း
လွတ်ထအောင်၊ ဟောပြတတ်စွာ၊ သတ္တာပညတ်...
ဟူရာ၌ “သတ္တာဒေဝ-မနုဿာန” ဂုဏ်တော်ကို
အဓိပ္ပာယ်နှင့်တကွ စပ်ဆိုတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။

ဒိဋ္ဌိ ။ ။ (ပါဠိ) = မှားသောအားဖြင့်မြင်ခြင်း၊ ဒိဋ္ဌိ ၆၂
ပါးမျှ ရှိကုန်၏။

မာန ။ ။ (ပါဠိ) = မြင့်မောက်တက်ကြွခြင်း [မာန ၃
မျိုး (တစ်နည်း) ၉ - မျိုးတို့ကို ကျမ်းဂန်များ၌
ဖော်ပြကုန်၏။]

ပါပ ။ ။ (ပါဠိ) = ယုတ်မာညစ်ညမ်းသော မကောင်းမှု။။
ထိုဒိဋ္ဌိတရား၊ မာနတရားဆိုသည့် ယုတ်မာသော
တရားတည်းဟူသော အမြင်အမြှေးတို့ဖြင့် ထူထဲ
ငြိကပ်နေကုန်သော နတ်နှင့်လူတို့ကိုဟု ဆိုလို၏။

သုံးဆူဝင်္ဂမှ ။ ။ ဟူရာ၌၊ ဝင်္ဂ (ပါဠိ) = ဝင်္ဂ၊ ရိက္ခာ၊ အလုံး၊ ဝင်္ဂ
၃ ပါး စသောအနက်တို့တွင် ဤ၌ ၃ ပါးသော ဝင်္ဂတို့
ကို ဆိုသည်။

ဝင်္ဂ ၃ - ပါး

- (၁) ကမ္မဝင်္ဂ ။ ။ ကောင်းကံ၊ ဆိုးကံဟူသောဝင်္ဂ။
- (၂) ကိလေသဝင်္ဂ ။ ။ ညစ်ညူးကြောင်းဖြစ်သောဝင်္ဂ။
- (၃) ဝိပါကဝင်္ဂ ။ ။ ကောင်းကံ၊ ဆိုးကံအလျောက် အကျိုးပေး
ခြင်းဟူသော ဝင်္ဂ။ [ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အဖွင့်များ၌
အကျယ်ရှုပါ။ ဤ၌ကား လူငယ်များ နားလည်
ရုံပြရပေသည်။]

သတ္တာ ။ ။ (ပါဠိ) = ဆရာ။

ဒေဝ ။ ။ (ပါဠိ) = နတ်။

မနုဿ ။ ။ (ပါဠိ) = လူ။ (နတ်လူအပေါင်းတို့၏ ဆရာဟု
ဆိုလိုသည်။)

လေးရပ်သစ္စာ၊ စိပ်ဖြာဖော်ပြ၊ ဗုဒ္ဓမည်သာ ဟူရာ၌ လေးရပ်
သော သစ္စာတရားတို့ကို စိပ်ဖြာခွဲခြမ်း၍ ဖော်ပြတော်မူသောကြောင့်
“ဗုဒ္ဓ” ဟု အမည်တော်၊ သာသောဂုဏ်တော်ဟု ဆို၏။

သစ္စာ ။ ။ (ပါဠိ) = အမှန်မချွတ်။ လေးဖြာအရ။ ။ (၁)
ဆင်းရဲခြင်းအမှန်၊ (၂) ဆင်းရဲကြောင်းအမှန်၊ (၃) ချုပ်ငြိမ်း
ခြင်းအမှန်၊ (၄) ချုပ်ငြိမ်းကြောင်းအမှန်တို့ပေတည်း။

ဗုဒ္ဓ ။ ။ (ပါဠိ) = နောက်က ဆိုခဲ့သော “ဗုဓ” ပုဒ်အဖွင့်ကို
ပြန်ကြည့်လေ။

ဘုန်းခြောက်ဖြာကြောင့်၊ ဘဂဝါဟူသည်... ဟုဆိုရာ၌ အပိုဒ် (၄) နံဗတ်၌ ဆိုလတ္တံ့သော ဘုန်းတော် ၆ ပါးဖြင့် ပြည့်စုံ တော်မူသောကြောင့် “ဘဂဝါ” မည်သောဂုဏ်တော်ဟု ဆို၏။

ရောင်ခြည်ထောင်ပြည့်၊ ဝန်းဝန်းလှည့်သို့..... ဟုဆိုသည်မှာ ရောင်ခြည်တထောင်ကို ဆောင်သော “သဟဿရံသိ” ခေါ် နေမင်းနှင့် ဂုဏ်တော်တို့ကို နှိုင်းယှဉ်ပြသော စကား ရပ်ဖြစ်၏။

နှိုင်းယှဉ်ဘက်ကင်း... ဆိုသည်မှာ သီလ၊ သမာဓိ စသော ဂုဏ်တို့ ဖြင့် ဘယ်သတ္တဝါမျှ မနှိုင်းမယှဉ် မပြိုင်နိုင် မဖက်မတု နိုင်သောကြောင့် နှိုင်းယှဉ်ဖက်ပြိုင်မည့်သူ ကင်းသည်ဟု ဆိုလို၏။

မင်းမင်းအထွတ်... ဟူသော မင်းနှလုံးထပ်သောစကားမျိုးကို “ဝိစ္ဆာ” ဟု ခေါ်သည်။ မင်းရှိသမျှ အကုံနဲ့အောင် “မင်း” ဟု တလုံးတည်းမဆိုဘဲ နှစ်လုံးထပ်၍ ဆိုတော်မူသည်။ လူမင်း၊ နတ်မင်း၊ ဗြဟ္မာမင်း စသော ရှိသမျှ မင်းတို့၏ အထွတ်အမြတ်ဟု ဆိုလို၏။

နတ်နတ်အချာ..... ဟူရာ၌လည်း၊ ဝိစ္ဆာ စကားမျိုးပင်တည်း၊ နတ် ဟူသမျှတို့၏ အချုပ်အမြတ်ဟူလို။

ဗြဟ္မ၊ မာတို့ - ဗြဟ္မာ (ပါဠိ) = မဟာဗြဟ္မာ၊ ဘုရား၊ အမြတ်၊ ပုဏ္ဏား၊ အမိ၊ အဘ၊ ဗေဒင်၊ အကျင့်သီလဟူသော အနက် တို့တွင် ဤ၌ ဗြဟ္မာဟူသမျှကို ဆိုလို၏။ “အဗြဟ္မာ၊ မာ၊ ဆဲခြောက်ရွာမှ၊ ရပ်ရွာခပင်း၊ တုံ့ဝပ်ပြင်းသည်”

ဟူသော ပါရမီတော်ခဏ်း အသွားအတိုင်းတည်း။

ရတနာရောင်၎င်း၊ မြတ်တန်ခွန်... ဟူရာ၌ ရတနာရောင်တို့ဖြင့် ပြည့်၎င်းတက်လျှမ်းသော မြတ်သောတန်ခွန်ဟု ဆိုလို၏။

ရတနာ။ ။ (ပါဠိ) = ချစ်ခင်နှစ်သက်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော ကြောင့်၎င်း၊ ဆန်းကြယ်ခြင်းကို ပြုတတ်သောအနက် သဘောကြောင့်၎င်း၊ များမြတ်စွာ အဘိုးထိုက်တန်သော အနက် သဘောကြောင့်၎င်း၊ ရဲခဲ ကြံ့ခဲသော အနက်သဘော ကြောင့် ၎င်း ဤသို့စသော အနက်တို့ကြောင့် “ရတနာ” ဟု ခေါ် ၏။ [ကျမ်းဂန်များ၌ အကျယ်ရှိ၏။] “ရဲခဲမှ ရတနာ၊ သိခဲမှ ပညာ” ဟုလည်း မြန်မာစကားပုံရှိခဲ့၏။

၎င်း ။ ။ (ပေါရာဏ) = ပြည့်လျှမ်းသည်ကို ဆိုလိုသည်။ ထို့ကြောင့် ကိုးခန်း၌ “၎င်းတက်ပြည့်ပြည့်လျှမ်းလျှမ်း တည်း” ဟု စပ်တော်မူ၏။ ။

စက်မွန်နှစ်စုံ၊ ထီးဖြူရုံကို၊ ထိပ်အုံကာမိုး၊ ရှိရွယ်ခိုး၏... ဟူရာ၌ ဤသို့ သိရမည်။ စက်။ ။ စက္က (ပါဠိ) = လှည်းဘီး၊ စက်လက္ခဏာ၊ ဓမ္မစက်၊ သင်တုံးစက်၊ ဣရိယာပုတ်၊ သမ္ပတ္တိစက်၊ စကြာရတနာ၊ စက်ဝန်း၊ အစွမ်း၊ အိုးထိမ်း စက်၊ လက်နက်၊ အာဏာ၊ အလှူ၊ အစုဟူသော အနက်တို့ တွင် ဤနေရာ၌ ၁၀၈ ကွက် စက်လက္ခဏာအစုံတို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော ဘုရားရှင်ခြေတော်ကို ယူရမည်။ အရိယဝေါဟာရ- မဂဓတိုင်းသုံး “ယုဂ၊ ယုဂလ” စသော စကားလုံးတို့ကို ထောက်သော် “နှစ်စုံ” ဆိုလျှင် ခြေတော် ၄ ခုဖြစ်နေမည်ဖြစ်သောကြောင့်၊ “စက်မွန်အစုံ၊ စက်မွန်

တစ်စုံ” စသော အသုံးမျိုးကိုလိုက်လျှင်၊ သာလွန် ကောင်း
 မြတ်ပေမည်။ ။ ရွှေစက်နှစ်ပါးတို့ကို ထီးဖြူရုံကြီးကဲ့သို့
 ဥပမာပြ၏။ ၁၀၈ - ကွက်ရွှေစက်အစုံတို့ကို အနာဂတဝင်၊
 ဇိနာလင်္ကာရ သုတ်မဟာဝါဠိကာ၊ ပါဒနက်သန် ဂါထာ၊
 ပါဒနက်သန် လင်္ကာတို့၌ ကြည့်ရှုနိုင်ကုန်၏။ ကဝိ
 လက္ခဏာ၌လည်း “ပါဒနက်သန်၊ စုံ - နှစ်ရန်၊ ဗိတန်လုပ်
 ဤကာ” ဟု စပ်ဆိုသည်။ (ရှင်ရဋ္ဌသာရနည်း အတိုင်းပင်
 တည်း။)

ကိုးနှင့်ခြောက်သွယ်၊ အန္တရာယ်လည်း၊ ပျောက်ပြယ်ရှင်းလျက်...
 ဤသို့ ရှိခိုးရသော ကုသိုလ်ကောင်းမှုကြောင့် ၉၆ ပါးသော
 အနာမျိုးတို့ မရောက်မတွယ်၊ ပျောက်ပြယ်ရှင်းလင်းလျက်
 ဟု ဆုတောင်းသည်ကို ပြ၏။ ဒသအင်္ဂုတ္တိရုံ၊ မဟာနိဒ္ဒေသ
 စသော ပါဠိတော်တို့၌ အနာရောဂါမျိုး ၉၆ ပါးတို့ကို
 ဟောကြားချက်များ ရှိကုန်၏။ သုတ္တနိပါတ် စသည်တို့၌
 ကား၊ ၉၈ ပါးဟု တွေ့ရသည်။ တရွေ့ရွေ့ပွားလာသည်ဟု
 မှတ်လေ။ ။

- ပညာ ။ ။ (ပါဠိ) = သိခြင်း။
- ဗလ ။ ။ (ပါဠိ) = အင်အား။
- ယသ ။ ။ (ပါဠိ) = ခြွေရံသင်းပင်း။
- ကိတ္တိ ။ ။ (ပါဠိ) = အကျော်တစော။
- သမ္ပတ္တိ ။ ။ (ပါဠိ) = ပြည့်စုံခြင်း။ [အပိုဒ်ခြောက်၌ လေးပါး
 တို့ကို ဖော်ပြမည်။]
- သိဒ္ဓိ ။ ။ (ပါဠိ) = ပြီးစီးခြင်း။

- လာဘ || || (ပါဠိ) = လာဘ်လာဘရခြင်း။
- မြိတ္တ || || (သက္ကတ) = အမြိတ္တဓာတ်ဟူလို။ ကောလီဓာတ်
လေးပါးတို့တွင် အမြိတ္တဓာတ် ဆန်းသောအခါနှင့်
ကြုံလျှင် အသက်ရှည်သည်ဟု ဆို၏။ တစ်နည်း
(သက္ကတ) အမြိတ (မဂဓ) အမတဟူသော မအိုမနေ
တည်နေရငြား နိဗ္ဗာန်တရားကို ဆိုသည်ယူလေ။
- ဝရ || || (ပါဠိ) = မြတ်သည်။ ဝရယုဂ် = မြတ်သောကိန်းနှင့်
ယှဉ်ခြင်းဟူ၍လည်းယူ။
- သုခ || || (ပါဠိ) = ချမ်းသာ။
- ဘောဂ || || (ပါဠိ) = စည်းစိမ်ဥစ္စာ။
- တေဇ || || (ပါဠိ) = တန်ခိုး။
- ဇေယျာ || || (ပါဠိ) = အောင်ခြင်း။
- စိန္တာမယ || || (ပါဠိ) = ကြံတိုင်းပြီးခြင်း။
- ဣဋ္ဌဗလ || || (ပါဠိ) = လိုအပ်သောအကျိုး။
- စက္ကံ || || (ပါဠိ) = စက်လေးပါးတို့တွင် ပြုလတ္တံ့။
- သီရိ || || (ပါဠိ) = ကျက်သရေ။
- ဣဒ္ဓိ || || (ပါဠိ) = တန်ခိုး။
- ဝဏ္ဏ || || (ပါဠိ) = အရေအဆင်း။
- ပါမောက္ခ || || (ပါဠိ) = အကြီးအမှူး။

၂။ အစိပ်စိပ်အဖြေ

ရတနာ ။ ။ (ပါဠိ) = နောက်ကလည်း ဖြေခဲ့ပြီ၊ ဥဒါန်းအဋ္ဌကထာ။ မုဉ္ဇလိန္ဒဝဂ်၌လာသော... ဝဇီရိန်၊ မဟာနီလာ၊ ဣန္ဒနီလာ၊ မသာရဂလ်၊ ကျောက်ရှက်ရွဲ၊ ပဒုမဂလ္လ၊ ဥဿဖယား၊ ကရတ္တဝန်၊ သုလာက၊ အမြတ်၊ လောဟိဘင်္ဂ၊ ဖလ်မှန်၊ သန္တာ၊ ဇောတိရသ်၊ ဂေါမုခ်၊ ဂေါမိတ်၊ သောဂန္ဓိက၊ ပုလဲ၊ ခရုသင်း၊ မျက်စဉ်း၊ ရာဇာဝတ္ထ၊ မြ၊ ပယင်း၊ ဗြဟ္မဏိ ဆိုသည့်ရတနာ- ၂၄။ မဂဓ အဘိဓာန်လာ... ရွှေ၊ ငွေ၊ ပုလဲ၊ ပတ္တမြား၊ ကျောက်မျက်ရွဲ၊ ဝဇီရစိန်၊ သန္တာဆိုသည့် ရတနာခုနစ်ပါး၊ စူဠပါဠိတော်၌လာသော... ပုလဲ၊ ပတ္တမြား၊ ကျောက်မျက်ရွဲ၊ ခရုသင်း၊ ကျောက်သလင်း၊ သန္တာ၊ ငွေ၊ ရွှေ၊ ပတ္တမြားနီ၊ ပတ္တမြားပြောက်ဆိုသည့် ရတနာ ၁၀ ပါး၊ ဤသို့ အစရှိကုန်သော သက်မဲ့ရတနာတို့ထက် သက်ရှိရတနာများဖြစ်ကုန်သော စကြာမင်း၏ ရတနာခုနစ်ပါးတို့က မြတ်၏။ သက်ရှိရတနာတို့တွင်လည်း မိန်းမရတနာထက် ယောက်ျားရတနာက မြတ်၏။ ယောက်ျားရတနာတို့တွင်လည်း အဂါရိက အိမ်ရာတည်ထောင် လူ့ဘောင်နေသော ယောက်ျားရတနာတို့ထက် အိမ်ရာမထောင် ရဟန်းဘောင်၌နေသော ရတနာတို့က မြတ်၏။ အဆင့်အဆင့်မြတ်သော သေက္ခရတနာတို့ထက် အသေက္ခရတနာက မြတ်၏။ အသေက္ခကား အရတ္တဖိုလ် ပုဂ္ဂိုလ်ခေါ် ရဟန္တာကို ဆိုလိုသည်။ ဤအားလုံးသော ရတနာတို့ထက် မြတ်သော

ကြောင့် “ရတနာထွတ်ခေါင်” ဟု စပ်ဆိုတော်မူ၏။
[ဤမှတစ်ပါး သဒ္ဒါစသော ရတနာမျိုးပေါင်း များစွာ ရှိသေး၏။]

မိတည်း ။ ။ မိတေယျ = အရိမိတေယျ၊ (ပါဠိ) = သာရမဏ္ဍ၊ သာရမဏ္ဍ၊ ဝရ၊ ဘဒ္ဒ ဟူကုန်သော ကပ်ငါးမျိုးတို့တွင် ဤဘဒ္ဒကပ်ကမ္ဘာ၌ ဘုရားငါးဆူပွင့်ကြောင်း ဗုဒ္ဓဝင် ဇာတ်နိဒါန်း- ဇာတတ္တတီ၊ ထေရအပါဒန် အဋ္ဌကထာတို့၌ လာ၏။ ငါးဆူတို့ကား- ကကုသန္ဓ၊ ကောဏာဂမန၊ ကဿပ၊ ဂေါတမ၊ (ပွင့်လတ္တံ့ဖြစ်သော) အရိမေတ္တေယျ ဟူ၍ပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် ငါတို့၏ ဂေါတမဗုဒ္ဓ ရှင်တော်ဘုရားသည် အရိမေတ္တေယျဘုရားရှင်၏ နောင်တော်ဖြစ်ရကား “မိတည်း x နောင်” ဟု စပ်ဆို တော်မူသည်။ “အရိယ” ကို “အရည်း”၊ “သိဇ္ဇယ” ကို “သိဇ္ဇည်း”၊ “ကစ္စာယန” ကို “ကစ္စည်း” စသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်ရေးသားကြသကဲ့သို့ “မိတေယျ” ကို “မိတည်း” ဟု စပ်ဆိုတော်မူ၏။ ထို့ကြောင့် မောင်းထောင်ပေါ်ရာဏ ကထာ၌ “နောက်ပစ်၊ ယသတ်- ဣမေဇျောသဒိသာ” ဟု ဆိုလေသည်။ ပါရမီတော်ခန်း၌လည်း “အရှည်သိမ်း ဆည်းဆောင်စောင့်စည်းလျက်။ ။ မိတည်း ဖူးစေကုန် သတည်း” ဟုစပ်ဆိုတော်မူ၏။ ကဝိလက္ခဏာ၌လည်း “ပဲ့တင်ရိုက်ကြည်း၊ တော်သံလည်း၊ မိတည်းပွင့်မည်ကို” ဟု စပ်ဆို၏။ ။

ဗုဒ္ဓဟေ ။ ။ ဗုဒ္ဓဟေတု (ပါဠိ) = ဘုရားဖြစ်ကြောင်း၊ ထိုသစ်ပင်ကို